



*Svazek 3*

***Sledování regionálních rozdílů***

***Praha, květen 2000***

---

**OBSAH**

<b>1. ÚVOD .....</b>	<b>3</b>
<b>2. VÝCHODISKA.....</b>	<b>4</b>
2. 1 SYSTÉM DESKRIPTORŮ NAVRŽENÝ V RÁMCI STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR .....	4
2. 2 PŘIPRAVOVANÉ ZMĚNY VE STATISTICE EU A ČR .....	5
<b>3. MODIFIKOVANÝ NÁVRH SYSTÉMU DESKRIPTORŮ PRO SLEDOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ.....</b>	<b>7</b>
3. 1 ZÁKLADNÍ JEDNOTKY SLEDOVÁNÍ .....	7
3. 2 DEKOMPOZICE SYSTÉMU DESKRIPTORŮ.....	7
3. 3 ZÁKLADNÍ SOUBOR DESKRIPTORŮ PRO MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ .....	10
3. 4 NÁVRH MODIFIKOVANÉHO SYSTÉMU DESKRIPTORŮ NA ÚROVNI KRAJŮ .....	11
<b>4. NÁVRH METODIKY SLEDOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ.....</b>	<b>16</b>
4. 1 SLEDOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ V KRAJÍCH.....	16
4. 2 VYUŽITÍ SYSTÉMU DESKRIPTORŮ V RÁMCI PROGRAMU ROZVOJE KRAJŮ .....	18
<b>5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ SLEDOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ.....</b>	<b>20</b>
5. 1 SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA SLEDOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ .....	20
5. 2 ZABEZPEČENÍ PŘECHODNÉHO OBDOBÍ DO DOBY DOPLNĚNÍ DAT CHYBĚJÍCÍCH VE STÁTNÍ STATISTICE ..	25
<b>6. ZÁVĚR.....</b>	<b>26</b>

## 1. ÚVOD

Vláda České republiky ve 2. bodě svého usnesení č. 713 k Návrhu Strategie regionálního rozvoje České republiky ze dne 14. července 1999 uložila ministru pro místní rozvoj ve spolupráci s 1. místopředsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí, místopředsedou vlády pro hospodářskou politiku, ministry životního prostředí, financí, vnitra, průmyslu a obchodu, dopravy a spojů, kultury, školství, mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví, předsedou Českého statistického úřadu a přednosty okresních úřadů a primátory měst Brna, Ostravy a Plzně mimo jiné pravidelně sledovat regionální rozdíly a rozdělování veřejných finančních zdrojů vyčleněných na podporu regionálního rozvoje podle krajů a okresů České republiky.

Pro přípravu programových dokumentů regionálního rozvoje a formování regionální politiky je výchozím požadavkem znalost regionů, současných regionálních rozdílů (disparit), mezer a rozvojového potenciálu regionů.

Pro identifikaci a popis regionů byl v rámci Strategie regionálního rozvoje ČR zvolen systém deskriptorů, které jsou tvořeny souborem ukazatelů (identifikátorů). Základním zdrojem informací by měly být oficiální statistiky. V současné době však jsou tyto zdroje často problematické. Typickými problémy při získávání dat jsou:

- nedostupnost dat na odpovídající geografické úrovni;
- zpoždění v publikování dat (např. údaje o HDP na obyvatele v regionech jsou i v EU publikovány se zpožděním 2 - 3 let);
- mezery v oficiálních statistikách ve vztahu k požadavkům rozvojových programů;
- apod.

Účelem předložené práce není nahrazovat práci ČSÚ při vytváření nové struktury regionální statistiky, ale nalézt identifikátory, které je možné využít již v průběhu roku 2000 při přípravě programových dokumentů regionálního rozvoje, zejména Programů rozvoje krajů a vytvořit podmínky pro přípravu intervencí regionální politiky.

*Identifikátory by měly poskytovat základnu pro:*

- globální identifikaci regionů a základních rozdílů mezi nimi
- sociálně-ekonomické a strategické analýzy, ze kterých vycházejí strategie regionálního rozvoje, programy rozvoje krajů, regionální operační programy a další programové dokumenty;
- monitorování úrovně rozvoje a regionálních rozdílů;
- vyhodnocení sociálně-ekonomických dopadů programů.

Návrh identifikátorů vychází z dostupných statistických informací ČSÚ, resortů a z požadavků na doplnění o údaje, které jsou běžné pro sledování a vyhodnocování regionálních rozdílů v zemích EU.

Záměrem navrženého řešení je identifikovat deskriptory, které umožní popis a vyhodnocení regionálních rozdílů v ČR a jsou kompatibilní s obdobnými deskriptory EU tak, aby bylo možné srovnávání i v mezinárodním měřítku.

S ohledem na probíhající vývojové práce ČSÚ je návrh metodiky otevřeným dokumentem.

## 2. VÝCHODISKA

### 2. 1 Systém deskriptorů navržený v rámci Strategie regionálního rozvoje ČR

V rámci zpracování návrhu Strategie regionálního rozvoje České republiky byla, jako jeden z významných výchozích podkladů, vypracována „Deskripce a srovnávací analýza krajů České republiky“. Deskripce regionů byla zpracována podle jednotné metodiky tak, že každý kraj byl charakterizován verbálním popisem a číselnými údaji v tabulkách deskriptorů.

Pod pojmem deskripce se pro tyto účely rozumí charakteristika jednotlivých krajů České republiky vymezených zákonem č.347/1997 Sb., podle základních znaků geografických, demografických, ekonomických a environmentálních. Systém deskriptorů byl projednán a schválen ve všech pracovních skupinách Národní koordinační skupiny. Deskriptory a ukazatele byly vybírány tak, aby s dostatečnou vypovídací schopností popisovaly stav kraje a současně vyhovovaly potřebám vypracování regionální rozvojové strategie. Deskriptory sledovaly základní problémové okruhy strategie a byly rozděleny do 5 oblastí.

Jsou to:

- Souhrnná charakteristika regionu
- Ekonomický potenciál
- Lidský potenciál
- Technická vybavenost území
- Životní prostředí

Oblast	Počet deskriptorů	Počet ukazatelů (indikátorů)		
	Zadáno	Zadáno	Naplněno	Nenaplněno
Souhrnná charakteristika regionu	4	17	14	3
Ekonomický potenciál	6	14	12	2
Lidský potenciál	6	18	17	1
Technická vybavenost území	3	11	7	4
Životní prostředí	4	12	4	8
Celkem	23	72	54	18

Ke sledování bylo navrženo 23 deskriptorů se 72 ukazateli resp. indikátory, jejichž číselné hodnoty byly zjišťovány za léta 1995, 1996 a 1997. K některým indikátorům se nepodařilo nalézt na úrovni nových krajů informační zdroje resp. potřebná data.

Deskripce byla v číselné části naplněna zhruba asi z 80%. Nejméně se deskripci podařilo naplnit v oblasti technické vybavenosti a obsluhy území (cca 60%) a zejména v oblasti životního prostředí (cca 40%).

Většina údajů byla čerpána z databáze ČSÚ - KROK, dále ze sčítání lidí, domů a bytů a z vybraných resortů, kterými jsou MF, MPSV, MDS a MŽP.

## 2. 2 Přípravované změny ve statistice EU a ČR

S ohledem na připravovaný vstup ČR do EU je nezbytné při deskripci regionálních rozdílů vycházet z takových údajů, které budou kompatibilní s údaji používanými v Evropské unii.

Statistiku EU upravuje nařízení Rady (EU) 322/97 o statistice Společenství, které vstoupilo v platnost v březnu 1997. Jeho účelem je zavést legislativní rámec pro systematickou a programovou tvorbu statistiky Společenství. Uvedené nařízení vychází z toho, že statistiky, na kterých Společenství zakládá svá rozhodnutí, musí být aktuální, spolehlivé a porovnatelné mezi jednotlivými členskými státy. Statistickou službu v rámci Evropské unie zajišťuje Eurostat.

Podle citovaného nařízení je statistika Společenství vytvářena na základě programu, který definuje přístupy, hlavní oblasti a cíle činnosti předpokládané pro nadcházející období nepřesahující pět let. Poslední platný statistický program Společenství je na období 1998 - 2002 a zakládá rámec pro tvorbu veškeré statistiky Společenství.

*Program se člení na témata:*

- Statistická infrastruktura
- Demografická a sociální statistika
- Hospodářská statistika (Makroekonomická, podnikání, monetární a finanční)
- Zemědělství, lesnictví a rybolov
- Vícestranné statistiky včetně statistiky regionální.

V minulém období se práce koncentrovaly hlavně na sběr statistik na národní úrovni a v pojetí regionálních statistik byly provedeny pouze některé základní aktivity, jako dílčí definice územního členění (NUTS) nebo pilotní zpracování tzv. Portrétů regionů (Portrait of the Regions). V novém programu je záměrem získat pro ověření vlivu rozšíření EU na regionální politiku Společenství a na strukturální fondy srovnatelné regionální statistické informace o kandidátských zemích.

*Regionální statistiky se mají rozvíjet ve třech základních směrech:*

- *hospodářská expanze* - pokrytí nových oblastí, např. průmysl, životní prostředí, služby, městské statistiky;
- *územní expanze* - regionální statistický systém dle norem EU bude aplikován i v nových kandidátských státech;
- *základní územní jednotky* - zlepšení pružnosti systému, kdy se prostřednictvím postupného seskupování do agregátů dovolí, aby informace nebyla poskytována pouze na úrovni administrativního členění (funkční prostory).

V České republice je hlavním nositelem metodiky a převážné míry realizace státní statistické služby Český statistický úřad, který vykonává státní statistickou službu dle zákona č. 89/1995 Sb. o státní statistické službě.

Organizační struktura ČSÚ je v zásadě rozdělena do tří úrovní, tj. centrála v Praze, regionální divize a okresní pracoviště.

Od 1. ledna 2000 byla druhá úroveň přizpůsobena zákonu o VÚSC a člení se tak, že sídlo VÚSC je zároveň sídlem *krajské reprezentace* ČSÚ. Jedná se o reprezentace pro: hlavní

město Prahu, Středočeský kraj, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlavu, Brno, Zlín, Olomouc a Ostravu.

Pro každý rok je statistické zjišťování zajištěno pomocí tzv. Programu statistického zjišťování, který byl pro rok 2000 zveřejněn jako částka č. 85/1999 Sb. Součástí programu je i zajištění regionálně strukturovaných údajů podle klasifikace územních jednotek CZ-NUTS, zejména NUTS 2 a NUTS 3 jak pro potřebu krajů vymezených ústavním zákonem k 1.1.2000, tak podle požadavků EU a Eurostatu. Zjišťování jsou prováděna v etapách, tj. v ČSÚ (131 zjišťování) a následně resortními pracovišti státní statistické služby - ministerstva (168 zjišťování).

Přestavba statistiky na podmínky nového krajského uspořádání a začlenění do EU byla vyhlášena jako priorita pro rok 2000 a probíhá na základě Programu adaptace státní statistické služby ČR v období přípravy vstupu do EU, schváleného Českou statistickou radou dne 26.2.1999. V oblasti regionální statistiky je prioritou regionalizace HDP do úrovně NUTS 2 a NUTS 3 a zavádění regionálních účtů za příslušné sektory. Stávající datová báze za okresy (KROK) bude rozšířena podle požadavků EU, aby umožnila tvorbu účelových agregací (za regiony NUTS 3, NUTS 2, spádové oblasti apod.).

S ohledem na změny probíhající v národní i regionální statistice je nutno považovat i současný návrh sledování regionálních rozdílů za otevřený k další diskusi a upřesnění.

### 3. MODIFIKOVANÝ NÁVRH SYSTÉMU DESKRIPTORŮ PRO SLEDOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

#### 3. 1 Základní jednotky sledování

Na základě ústavního zákona č.347/97 Sb. je ČR rozdělena od 1.1.2000 na 14 krajů - vyšších územních samosprávných celků (VÚSC), které jsou hlavním objektem regionální politiky. Pro zajištění informačních potřeb přijala vláda České republiky usnesením č. 707/1998 evropskou klasifikaci územních jednotek NUTS jako tzv. klasifikace CZ-NUTS. Podle této klasifikace je území ČR rozděleno na 6 úrovní NUTS s následujícím významem:

NUTS 0 = stát (ČR)

NUTS 1 = území (ČR)

NUTS 2 = oblast (sdružené kraje)

NUTS 3 = kraj (vyšší územní samosprávné celky - VÚSC)

NUTS 4 = okres

NUTS 5 = obec (zpravidla základní územní jednotky - ZÚJ)

**Základní jednotkou** pro sledování regionálních rozdílů při krajském uspořádání státu a realizaci regionální politiky je územní jednotka na úrovni kraje, tedy NUTS 3.

Vzhledem k tomu, že sledování regionálních rozdílů slouží jak pro vyhodnocování rozdílů mezi kraji resp. regiony, tak pro sledování vnitřních disproporcí krajů, je nutno statistické sledování zajistit i pro jednotky nižší. S ohledem na dostupnost dat a možnosti statistiky by výchozí úrovní měla být úroveň NUTS 4 - okresní.

Pro potřeby poskytování dat, zejména k čerpání Strukturálních fondů EU, je v tomto případě nutné vytvořit sdružené kraje, tzv. oblasti na úrovni NUTS 2. Vytvoření této úrovně NUTS 2 v podmínkách ČR má pouze statistický charakter.

Podle potřeby pak budou ukazatele odvozené z údajů na úrovni NUTS 4 agregovány do úrovně NUTS 3 resp. NUTS 2, ukazatele zejména ekonomických agregátů by naopak měly být rozděleny až na úroveň NUTS 3 -krajů. Pro srovnání mezi státy, zejména pro potřeby EU, budou sledovány vybrané ukazatele i pro úroveň NUTS 1 (= NUTS 0).

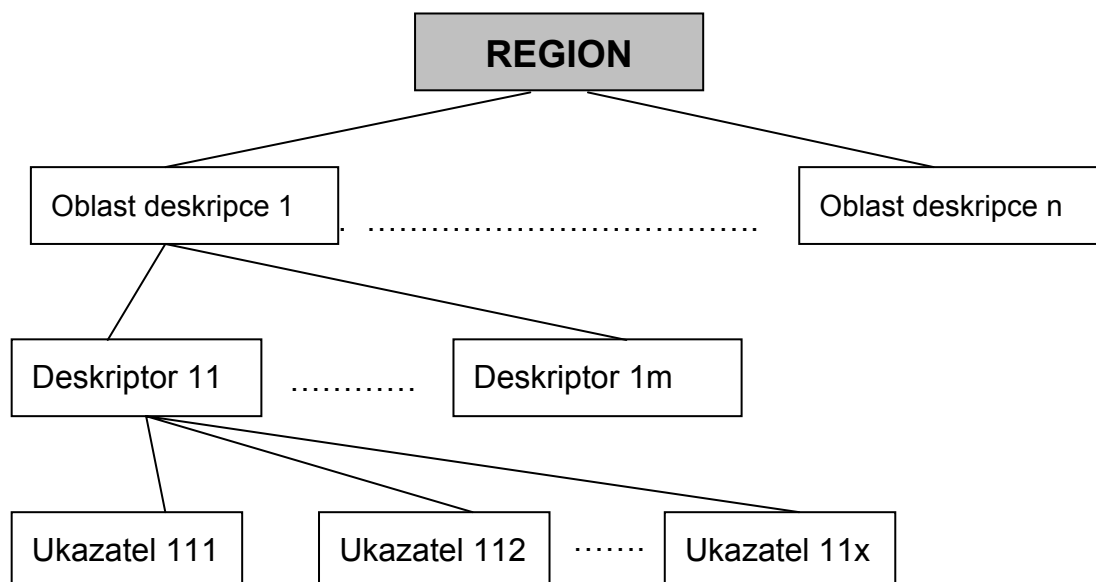
#### 3. 2 Dekompozice systému deskriptorů

Pro identifikaci regionů a popis regionálních rozdílů je zvolen systém deskriptorů, které charakterizují rozhodující oblasti sociálních a ekonomických jevů v regionech. Deskripce regionu je zpracována tak, aby každá územní jednotka mohla být charakterizována číselnými údaji v tabulkách deskriptorů, které lze pak doplnit verbálně nebo graficky.

Základní popisnou entitou je deskriptor, který může být vyjádřen jedním nebo více ukazateli (identifikátory).

Jednotlivé deskriptory jsou dále seřazeny do příbuzných skupin, které charakterizují společnou popisovanou oblast deskripce.

Pro popis regionálních rozdílů je tedy navržena struktura stromová struktura, která se uplatní na jednotlivých úrovních regionů (NUTS 1 - NUTS 4).



Rozdělení deskriptorů do oblastí vychází z již schváleného členění problémových oblastí v rámci Regionální strategie ČR a je dále navrženo tak, aby umožnilo popis a hodnocení regionálních disparit i v jiných dokumentech, jako jsou programové dokumenty pro využívání předstrukturálních a strukturálních fondů EU, tak i dokumenty národní regionální politiky.

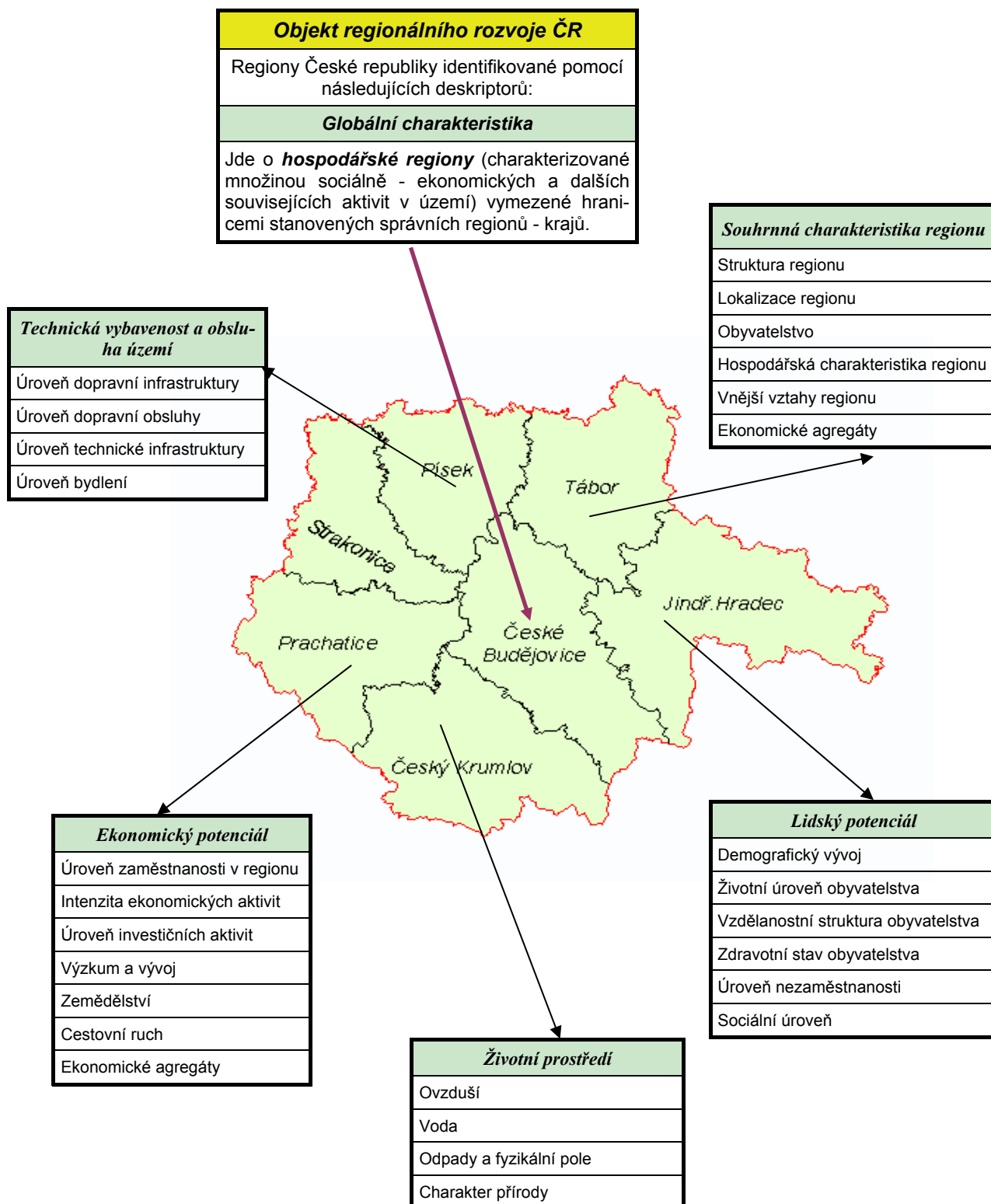
Základem je 5 oblastí deskripce, které jsou zachovány ze schválené Strategie regionálního rozvoje ČR:

1. Souhrnná charakteristika regionu
2. Ekonomický potenciál
3. Lidský potenciál
4. Technická vybavenost a obsluha území
5. Životní prostředí

Proti původnímu návrhu deskriptorů ve Strategii dochází k doplnění v oblasti Souhrnná charakteristiky regionu o ukazatele jeho struktury, v oblasti Ekonomický potenciál o deskriptory pro vývoj a výzkum a zemědělství a v oblasti Technická vybavenost o deskriptor úroveň bydlení. Grafické znázornění deskriptorů podle oblastí uvádí následující schéma.



## Identifikace objektu regionálního rozvoje ČR



### 3. 3 Základní soubor deskriptorů pro mezinárodní srovnání regionálních rozdílů

Sledování regionálních rozdílů je nezbytné pro hodnocení úrovně regionálního rozvoje jak v rámci ČR, tak i z mezinárodního hlediska. Při hodnocení sociálně ekonomického vývoje v zemích EU se v rámci hodnocení dopadů regionální politiky jednotlivých zemí používá na úrovni NUTS 0 (NUTS 1) vybraný soubor deskriptorů. Na základě rozboru dokumentu Hodnocení regionálních disparit v EU (viz příloha 3-2) jsou navrženy tyto základní ukazatele:

Souhrnná charakteristika			
č.	Deskriptor	Ukazatel	Měrná jednotka
1.	Struktura	Rozloha	Km <sup>2</sup>
		Počet NUTS 2	Počet
		Počet NUTS 3	Počet
		Počet NUTS 4	Počet
		Počet NUTS 5	počet
2.	Ekonomická výkonnost	HDP celkem	€
		HDP celkem	PPS
		HDP celkem	% z EUR 15
		HDP / obyvatele	€
		HDP / obyvatele	PPS
		HDP / obyvatele	% EUR 15
3.	Zaměstnanost	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	Počet
		Zaměstnanost	% obyvatel
		Zaměstnanost v průmyslu	%
		Zaměstnanost v zemědělství	%
		Zaměstnanost ve službách	%
4.	Dovozy a vývozy do ČR	Dovozy do ČR celkem	Mil. €
		Dovozy do ČR z EU	Mil. €
		Vývozy z ČR celkem	Mil. €
		Vývozy z ČR do EU	Mil. €
5.	Přímé zahraniční investice - FDI	FDI do ČR celkem	Mil. €
		FDI do ČR ze zemí EU	Mil. €
6.	Vývoj výzkum	Celkové náklady na VV jako % HDP	%
		Výdaje státního výzkumu jako % HDP	%
		Výdaje soukromého VV	%
		Počet přihlášek patentů na 1 mil. obyvatel	
7.	Obyvatelstvo	Obyvatelstvo celkem	počet
		Muži	počet
		Ženy	počet
8.	Nezaměstnanost	Míra nezaměstnanosti	%
		Z toho ženy	%
		Z toho mladiství do 25 let	%
		Dlouhodobá nezaměstnanost	%

K tomuto minimálnímu souboru se pak budou vztahovat vybrané deskriptory jednotlivých regionů typu NUTS 2 a NUTS 3.

### 3. 4 Návrh modifikovaného systému deskriptorů na úrovni krajů

Navržený modifikovaný systém deskripce je určen jak pro použití na úrovni NUTS 3 (kraje), tak pro úroveň NUTS 2. Je tvořen 26 deskriptory s 95 ukazateli. Tyto deskriptory jsou rozděleny do 5 oblastí - Souhrnná charakteristika regionu, Ekonomický potenciál, Lidský potenciál, Technická vybavenost a obsluha území a Životní prostředí.

Souhrnná charakteristika regionu					
	deskriptor		ukazatel, indikátor	měrná jednotka	potencionální zdroj
S1	Struktura regionu	S1a	Počet okresů		ČSÚ
		S1b	Počet obcí		ČSÚ
		S1c	Počet obcí se statutem města		ČSÚ
S2	Lokalizace regionu	S2a	Rozloha regionu	km <sup>2</sup>	ČSÚ
		S2b	Vzdálenost regionální metropole od hl. města ČR	km	Region
		S2c	Délka státní hranice	km	Region
S1	Obyvatelstvo	S3a	Počet obyvatel regionu	tis. obyv.	ČSÚ
		S3b	Hustota obyvatel	obyv./km <sup>2</sup>	ČSÚ
		S3c	Podíl městského obyvatelstva	%	ČSÚ
S4	Hospodářská charakteristika regionu	S4a	Tvorba HDP v regionu	tis. Kč	ČSÚ
		S4b	Podíl regionu na HDP ČR	%	ČSÚ
		S4c	HDP na počet zaměstnaných	tis. Kč	ČSÚ
		S4d	HDP na obyvatele regionu	tis. Kč	ČSÚ
		S4e	Daňová výtěžnost	Kč/obyv.	MF
S5	Vnější vztahy regionu	S5a	Objem klíčových zahraničních investic nad 1 mil USD	tis. Kč	MPO/ČNB
		S5b	Podíl regionu na exportu ČR	%	MF
		S5c	Podíl exportu regionu na HDP regionu	%	MF/ČSÚ
S6	Ekonomické agregáty	S6a	Hrubá hodnota přidaná zpracováním (HHPZ)	tis. Kč	ČSÚ
		S6b	HHPZ v průmyslu	tis. Kč	ČSÚ
		S6c	HHPZ ve stavebnictví	tis. Kč	ČSÚ
		S6d	HHPZ v zemědělství	tis. Kč	ČSÚ
		S6e	HHPZ ve službách	tis. Kč	ČSÚ
		S6f	Disponibilní důchod domácností	tis. Kč	ČSÚ

Ekonomický potenciál					
	deskriptor		ukazatel, indikátor	měrná jednotka	potencionální zdroj
E1	Úroveň zaměstnanosti v regionu	E1a	Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva k počtu obyvatel regionu	%	ČSÚ
		E1b	Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zaměstnanců	%	ČSÚ
		E1c	Podíl zaměstnanců ve stavebnictví k celkovému počtu zaměstnanců	%	ČSÚ
		E1d	Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zaměstnanců	%	ČSÚ
		E1e	Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zaměstnanců	%	ČSÚ
E2	Intenzita ekonomických aktivit	E2a	Počet podniků (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel		ČSÚ
		E2b	Počet firem se zahraniční účastí		MPO
		E2c	Podíl malých a středních podniků (do 250 zaměstnanců) na HDP regionu	%	MPO/ČSÚ
		E2d	Počet soukromých podnikatelů na 1000 obyvatel		ČSÚ
E3	Úroveň investičních aktivit	E3a	Podíl investic regionu na celkových investicích ČR	%	ČSÚ
		E3b	Hmotné investice	tis. Kč	ČSÚ
		E3c	Nehmotné investice	tis. Kč	ČSÚ
		E3d	Investice do ochrany ŽP	tis. Kč	ČSÚ
E4	Výzkum a vývoj	E4a	Celkové domácí výdaje na výzkum a vývoj	tis. Kč	MPO/MŠMT
E5	Zemědělství	E5a	Objem zemědělské produkce	%	MZe
		E5b	Počet farem - podniků		MZe
E6	Cestovní ruch	E6a	Počet turistů v regionu/počet turistů v ČR	%	ČSÚ
		E6b	Příjmy z cestovního ruchu	tis. Kč	MMR
		E6c	Počet ubytovacích zařízení		ČSÚ
		E6d	Počet lůžek		ČSÚ
		E6e	Vytíženost ubytovacích zařízení	%	ČSÚ
		E6f	Počet cizinců/počet ubytovaných	%	ČSÚ

Lidský potenciál					
	deskriptor		ukazatel, indikátor	měrná jednotka	potencionální zdroj
L1	Demografický vývoj	L1a	Podíl obyvatelstva ve věku 0 - 14 let	%	ČSÚ
		L1b	Podíl obyvatelstva ve věku 15 - 59 let	%	ČSÚ
		L1c	Podíl obyvatelstva ve věku 60 a více let	%	ČSÚ
		L1d	Migrační saldo obyvatelstva		ČSÚ
L2	Životní úroveň obyvatelstva	L2a	Průměrná mzda v regionu	Kč	ČSÚ
		L2b	Průměrná mzda v průmyslu	Kč	ČSÚ
		L2c	Průměrná mzda ve stavebnictví	Kč	ČSÚ
		L2d	Průměrná mzda v zemědělství	Kč	ČSÚ
		L2e	Průměrná mzda ve službách	Kč	ČSÚ
		L2f	Podíl ročních úspor obyvatel z ročního objemu příjmů	%	ČNB
L3	Vzdělanostní úroveň obyvatelstva	L3a	Podíl obyvatel s nedokončeným základním vzděláním	%	ČSÚ
		L3b	Podíl obyvatel se zákl. vzděláním	%	ČSÚ
		L3c	Podíl obyvatel se středošk. vzděláním (vč. učňovského)	%	ČSÚ
		L3d	Podíl obyvatel s vyšším vzděláním	%	ČSÚ
		L3e	Podíl obyvatel s vysokošk. vzděláním	%	ČSÚ
L4	Zdravotní stav obyvatelstva	L4a	Střední délka života mužů	věk	ČSÚ
		L4b	Střední délka života žen	věk	ČSÚ
		L4c	Kojenecká úmrtnost	‰	ČSÚ
L5	Úroveň nezaměstnanosti	L5a	Míra nezaměstnanosti	%	MPSV
		L5b	Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	uchazečů/ 1 místo	MPSV
		L5c	Podíl dlouhodobě nezam. (nad 6 měsíců) z celkového počtu uchazečů	%	MPSV
L6	Sociální úroveň	L6a	Průměrný měsíční objem vyplacených dávek státní soc. podpory na obyvatele	Kč/měsíc/ obyvatel	MPSV
		L6b	Počet obyvatel nad 60 let na 1 lůžko v ZSP pro dospělé	obyv./lůžko	MPSV

Technická vybavenost a obsluha území					
	deskriptor		ukazatel, indikátor	měrná jednotka	potencionální zdroj
T1	Úroveň dopravní infrastruktury	T1a	Délka železnic na 1 km <sup>2</sup>	km/km <sup>2</sup>	MDS
		T1b	Délka dálnic a silnic pro motorová vozidla na 1 km <sup>2</sup>	km/km <sup>2</sup>	MDS
		T1c	Délka ostatních silnic na 1 km <sup>2</sup>	km/km <sup>2</sup>	MDS
		T1d	Počet mezinárodních letišť pro veřejnou leteckou dopravu		MDS
T2	Úroveň dopravní obsluhy	T2a	Výkony veřejné hromadné dopravy	mil. osob/den	MDS
		T2b	Počet osobních automobilů na 1000 obyvatel		MV
T3	Úroveň technické infrastruktury	T3a	Počet hlavních telefonních stanic na 1000 obyvatel		MDS
		T3b	Počet uživatelů Internetu na 1000 obyvatel		MDS
		T3c	Podíl domácností připojených na plyn	%	MŽP
		T3d	Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejného vodovodu	%	MŽP
		T3e	Podíl obyvatel regionu napojených na kanalizaci s ČOV	%	MŽP
		T3f	Podíl domácností zásobovaných z centr. zdrojů tepla	%	MŽP
T4	Úroveň bydlení	T4a	Bytová výstavba - zahájená		ČSÚ
		T4b	Bytová výstavba - dokončená		ČSÚ
		T4c	Podíl bytů 1. Kategorie	%	ČSÚ
		T4d	Podíl bytů s jednou domácností na počtu bytů celkem	%	ČSÚ

Životní prostředí					
	deskriptor		ukazatel, indikátor	měrná jednotka	potencionální zdroj
Z1	Ovzduší	Z1a	Podíl regionu na produkci emisí SO <sub>2</sub> v ČR	%	MŽP
		Z1b	Průměrné roční koncentrace NO <sub>x</sub>	μg/m <sup>3</sup>	MŽP
		Z1c	95% kvantil denních průměrů koncentrace NO <sub>x</sub>	μg/m <sup>3</sup>	MŽP
		Z1d	Průměrné roční koncentrace prašného aerosolu (PM<10)	μg/m <sup>3</sup>	MŽP
Z2	Voda	Z2a	Podíl profilů SSJV s hodnotami ve třídách jakosti IV a V (dle ukazatele A) k celkovému počtu profilů SSJV v regionu	%	MŽP
		Z2b	Podíl regionu na znečištění vypouštěném z bodových zdrojů v ČR (CHSK)	%	MŽP
Z3	Odpady a fyzikální pole	Z3a	Podíl regionu na produkci nebezpečných odpadů v ČR	%	MŽP
		Z3b	Podíl zneškodňovaného odpadu z celk. produkce odpadu v regionu	%	MŽP
		Z3c	Podíl obyvatel regionu vystavených nadměrnému hluku	%	MŽP
Z4	Charakter přírody	Z4a	Podíl orné půdy z celkové plochy regionu	%	ČSÚ
		Z4b	Podíl zemědělské půdy z celkové plochy regionu	%	ČSÚ
		Z4c	Podíl velkoplošných chráněných území z celkové plochy regionu	%	MŽP
		Z4d	Podíl poškozených lesních porostů z celkové plochy lesní půdy v regionu	%	MŽP

## 4. NÁVRH METODIKY SLEDOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

Sledování regionálních rozdílů je potřebné pro stanovení zásadních opatření regionální politiky směřujících ke snižování regionálních disparit a k podpoře ekonomického růstu v regionech. Navržené deskriptory budou využity pro hodnocení situace v krajích v několika oblastech:

1. Pro posouzení regionálních rozdílů v jednotlivých krajích na krajské a nižší (okresní) úrovni a identifikaci problémových regionů se soustředěnou podporou státu.
2. Jako jedno z východisek pro zpracování programových dokumentů regionálního rozvoje a jeho realizace prostřednictvím alokace zdrojů jak z národních prostředků v rámci Programů rozvoje krajů, tak i z prostředků Evropské unie (předstrukturální fondy Phare, ISPA a SAPARD, Strukturální fondy).
3. Pro hodnocení efektů strukturálních zásahů do ekonomiky v regionech České republiky.
4. Pro srovnávání vývoje České republiky v oblasti regionálního rozvoje s jinými státy.

Efektivní využití navržené deskripce ve všech uvedených oblastech si vyžádá postupné doplňování regionálních dat z regionální statistiky podle konkrétních potřeb a v úzké součinnosti s Evropskou unií. S ohledem na probíhající restrukturalizaci statistiky, zejména regionální, je třeba pokládat navržený systém za otevřený k průběžnému dopracovávání.

### 4. 1 Sledování regionálních rozdílů v krajích

Kraje (NUTS 3) svou velikostí často představují z hlediska úrovně rozvoje příliš velký celek, který vykazuje prvky nehomogenity, tj. lze i v něm rozlišit disparity mezi jeho částmi.

Řešení těchto disparit bude prováděno dvěma způsoby:

1. V rámci regionální politiky státu pro tzv. problémové regiony
2. V rámci regionální politiky kraje z disponibilních prostředků kraje.

Zásady regionální politiky vlády z roku 1998 specifikují podporované regiony v rámci systému regionální politiky státu takto:

*a) regiony se soustředěnou podporou státu (bod 3.1 zásad), a to:*

- strukturálně postižené regiony (průmyslové oblasti s útlumem tradičních odvětví a vysokou mírou nezaměstnanosti),
- hospodářsky slabé regiony (s nižší hospodářskou a životní úrovní, převážně jde o venkovské oblasti);

*b) další regiony, pokud o tom rozhodne vláda.*

- (např. pohraniční oblasti, venkovské oblasti, některé mikroregiony s vysokou mírou nezaměstnanosti aj.)

Území se soustředěnou podporou státu, pro něž budou uplatněny diferencované podpůrné nástroje, by měly zůstat na úrovni okresů (NUTS 4).



V určitých případech by mohla být vyhlášována území na úrovni menších jednotek než okres, t.j. na úrovni mikroregionů (mikroregionem může být i obec). Rozhodnutí o vyhlášení těchto regionů menších než okres však bude v pravomoci krajské samosprávy a řešení problémů bude zahrnuto v rámci opatření na úrovni kraje.

*Problémové regiony mohou být identifikovány jako:*

- strukturálně postižené regiony;
- hospodářsky slabé regiony;
- zemědělsky problémové regiony;
- regiony potýkající se s vysokou nezaměstnaností.

Pro hodnocení regionů a jejich zařazení do příslušných skupin podpory jsou navrženy tyto identifikátory sledované na úrovni okresů:

<i>Ukazatel</i>	<i>Strukturálně postižené regiony</i>	<i>Hospodářsky slabé regiony</i>	<i>Zemědělsky problémové regiony</i>	<i>Regiony s vysokou mírou nezaměstnanosti</i>
Zaměstnanost v průmyslu				
Vývoj zaměstnanosti v průmyslu v posledních 5 letech				
Míra nezaměstnanosti				
Počet podnikatelů na 1000 obyvatel				
Daňové příjmy místních rozpočtů na obyvatele				
Průměrná mzda				
Podíl zaměstnanosti v zemědělství a lesnictví				
Vývoj zaměstnanosti v zemědělství a lesnictví v posledních 5 letech				
Hustota osídlení				
Nadmořská výška				
Svažitost				
Produktivnost půd				
Podíl venkovského obyvatelstva				
Migrační saldo				
Příjem mzdy ze zemědělství				

Kromě výše uvedených problémových oblastí podporovaných na úrovni okresů (NUTS 4) lze při hodnocení na úrovni kraje přihlídnout k ukazatelům používaným v EU pro deskripci regionů patřících do tzv. cíle 2, které čelí strukturálním problémům (viz Ústřední věstník Evropské Komise č. 1260/1999, článek 4).

*Patří sem zejména:*

- oblasti se sociálně ekonomickými změnami v průmyslu a službách;

- upadající venkovské oblasti;
- problémové městské oblasti.

Pro zařazení oblastí mezi strukturálně postižené lze použít v rámci kraje (NUTS 3) tyto ukazatele (upravené na podmínky ČR):

<i>Ukazatel</i>	<i>oblasti se změnami v průmyslu a službách</i>	<i>upadající venkovské oblasti</i>	<i>problémové městské oblasti</i>
Průměrná míra nezaměstnanosti	za 3 roky nad průměrem ČR	za 3 roky nad průměrem ČR	
Zaměstnanost v průmyslu	Nad průměr ČR v posledních 10 letech		
Pokles zaměstnanosti	Pozorovatelný k referenčnímu roku		
Hustota obyvatel		Pod 100/km <sup>2</sup>	
Zaměstnanost v zemědělství		2x vyšší než průměr ČR	
Pokles obyvatelstva		Od 1991	
Dlouhodobá nezaměstnanost			Vyšší než průměr ČR
Chudoba, podmínky bydlení			Statisticky prokázané
Poškození životního prostředí			Statisticky prokázané
Vysoká kriminalita			Statisticky prokázané
Nízká úroveň vzdělání populace			Statisticky prokázané

Podklady pro naplnění ukazatelů jsou obsaženy jak v soustavě navržených základních deskriptorů, tak i v souboru doplňkových ukazatelů dostupných pro úroveň oblastí typu NUTS 4 - okresu.

#### **4. 2 Využití systému deskriptorů v rámci Programu rozvoje krajů**

Systém deskriptorů by měl být východiskem pro zpracování tzv. profil kraje, který tvoří základní analytický rámec pro přípravu Programu rozvoje kraje. Výchozí informační základna se zpracovává na úrovni NUTS 3, podobná struktura se však používá i na úrovni NUTS 2.

**Profil kraje obsahuje za kraj jako celek tyto údaje:**

- popis kraje a hlavní geografické údaje (včetně konkrétní polohy, rozlohy, využití území atd.),
- hlavní ukazatele, které dokumentují dynamiku změn v kraji v těchto oblastech:
  - ⇒ demografické změny, pohyby populace (včetně migrace)
  - ⇒ souhrnné výsledky hospodářského vývoje posledních let vyjádřené statistickými údaji i informacemi z jiných zdrojů

- ⇒ vývoj odvětví zemědělství a lesnictví, vývoj venkovského prostoru
- ⇒ vývoj průmyslu
- ⇒ vývoj služeb (včetně cestovního ruchu, lázeňství apod.)
- ⇒ stav a vývoj malých a středních podniků
- ⇒ zaměstnanost a nezaměstnanost, tendence vývoje trhu práce
- ⇒ stav a vývoj vzdělávání, zdravotních a sociálních služeb, kultury a volnočasových aktivit
- ⇒ stav a vývoj infrastruktury podporující regionální rozvoj (institucionální, dopravní a technické)
- ⇒ stav a vývoj životního prostředí
- přehled dosavadních programů a projektů aplikovaných v regionu a financovaných z veřejných zdrojů (státní rozpočet, místní rozpočty, zdroje EU).

Při prezentaci tendencí ekonomického a sociálního rozvoje bývá užitečné porovnat statistiky kraje s celostátním statistickým průměrem a pokud možno i s hodnotami průměru EU. Popis v tabulkové formě je dále kombinován vhodnými grafy případně mapkami.

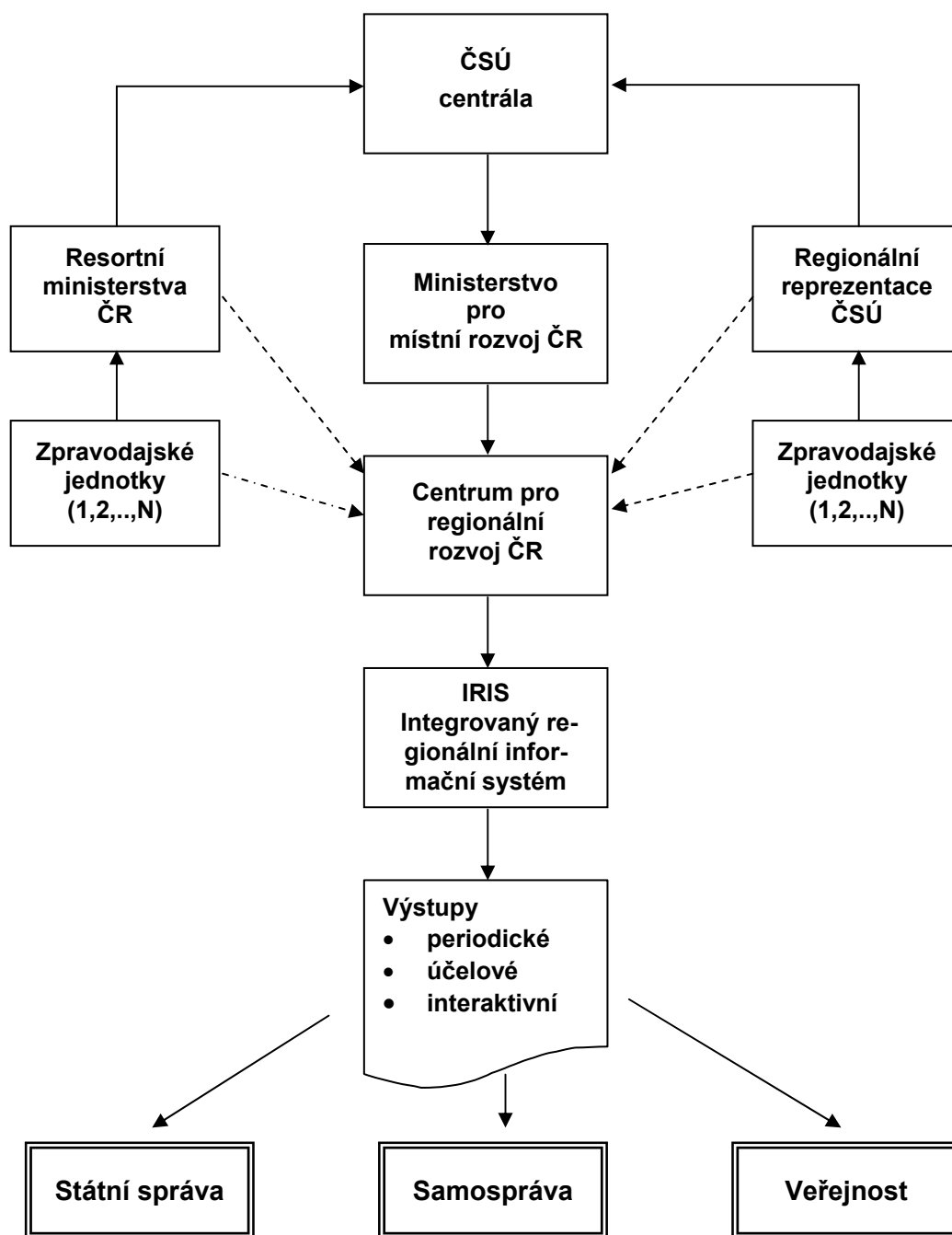
Jak z doporučené struktury podle Metodiky pro zpracování Programu rozvoje krajů vyplývá, je rozsah údajů vyžadovaný pro profil kraje širší, než navržený rozsah deskriptorů. Proto je třeba doplnit popis regionu o deskriptory, které se odvozují zejména z okresních statistik a jsou obsaženy převážně v databázi KROK. Jako minimální dodatkové deskriptory jsou doporučeny následující:

<i>Oblast</i>	<i>Ukazatel</i>
Souhrnná charakteristika regionu	Právní forma organizací
Průmysl	Průmyslové podniky
	Úroveň průmyslové výroby
	Malé a střední podniky
Vývoj výzkum	Počty pracovníků
	Počty zvířat
Zemědělství	Osevní plochy
	Sklizeň produktů
	Počty zvířat
Služby	Finanční
	Zdravotnické
	Ostatní
Lidský potenciál	Doplnění ukazatelů nezaměstnanosti
	Sociální úroveň - důchodci
Školství	Počty škol podle typů (MŠ, ZŠ, SŠ a VŠ)
	Počty žáků a studentů podle typů škol
	Počty učitelů a profesorů

## 5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ SLEDOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

### 5. 1 Subjekty podílející se na sledování a vyhodnocování

Na základě výsledků analýzy provedené k posouzení současného stavu zpracovávání informací vycházející z koncepce státní statistické služby a tomu odpovídajících přidružených procesů navazujících zejména ve fázi interpretační je uvedeno následující schéma koncepce institucionálního zabezpečení organizace funkčních a datových toků v rámci pořizování, zpracování a vyhodnocování popisných údajů sociálně ekonomických ukazatelů vývoje České republiky.



Data pro hodnocení regionálních rozdílů budou zajišťována z běžných statistických souborů případně statistických šetření sběrem od zpravodajských jednotek ČSÚ nebo resortních ministerstev (podniky, pracovní úřady, finanční úřady apod.) Po zpracování na centrále ČSÚ budou požadované datové soubory předávány Centru pro regionální rozvoj (CRR), které zajistí zpracování dat a jejich transformaci do požadovaných výstupů pro sledování regionálních disparit v rámci připravovaného Integrovaného regionálního informačního systému IRIS.

Odtud budou data předávána na jednotlivé Regionální informační systémy budované v krajích za pomoci Regionálních rozvojových agentur, dále krajským úřadům případně zpět resortním ministerstvům pro přípravu intervencí v rámci regionální politiky. V přechodném období bude mít CRR možnost získávat data pro IRIS přímo z regionálních reprezentací, ministerstev nebo zpravodajských jednotek.

Lze konstatovat, že institucionální zabezpečení procesů je z hlediska existence subjektů výše uvedených ve schématu proveditelné, neboť jde o organizace, pro které lze uvést, že:

- jejich činnost je dána legislativním rámcem České republiky a návazných prováděcích předpisů,
- vykazují aktivní činnost,
- v rámci navrženého řetězce přenosu informací existuje předpoklad, že pro zamýšlený rozsah sledování údajů o regionálních rozdílech bude možno jejich činnost vhodně doplnit tak, aby byly pokryty všechny identifikační a popisné údaje nutné pro koncipovaný soubor deskriptorů.

### ***Integrovaný regionální informační systém (IRIS)***

Je v přípravné fázi koncepčně zpracován jako nástroj pro zlepšení plánování a uplatňování politiky regionálního rozvoje. Je určen regionálním rozvojovým agenturám vybaveným vlastními regionálními informačními systémy jako zastřešující nástroj na bázi systémové integrace. Mezi obecné cíle projektu budování IRIS lze uvést:

- sběr relevantních dat o regionech,
- prezentace regionálních informací v tiskové a elektronicky dále zpracovatelné podobě,
- metodické zastřešení dílčích regionálních informačních systémů a jejich případná standardizace a unifikace.

Doplňující informace k IRIS je uvedena v příloze 5-1: Integrovaný regionální informační systém.

### ***Český statistický úřad***

Český statistický úřad je hlavním nositelem metodiky a převážné míry realizace státní statistické služby v České republice. Úřad vykonává státní statistickou službu dle zákona č. 89/1995 Sb. o státní statistické službě, což znamená, že shromažďuje, zveřejňuje a zpracovává široké spektrum statistických informací o sociálním, ekonomickém a ekologickém vývoji České republiky a jejich jednotlivých celků a dílčích částí. Výsledky pak poskytuje státním orgánům, orgánům územní samosprávy a nejširší veřejnosti.

Je státní rozpočtovou organizací. Jeho organizační struktura byla od 1. ledna 2000 přizpůsobena zákonu o VÚSC. Proto je dnes druhá úroveň členění stanovena tak, že sídlo VÚSC je zároveň sídlem *krajské reprezentace* ČSÚ. V sídlech okresních měst pak fungují okresní pobočky, tzv. *územní zastoupení* ČSÚ.

ČSÚ je posuzován v kategorii *jiný ústřední orgán státní správy*, předsedu jmenuje prezident republiky na návrh vlády ČR. Předseda úřadu se účastní zasedání vlády.

Poradním orgánem úřadu je *Česká statistická rada*, která je jmenována z řad význačných odborníků předsedou ČSÚ. Strukturálně je ČSÚ vymezen do následujících sektorů:

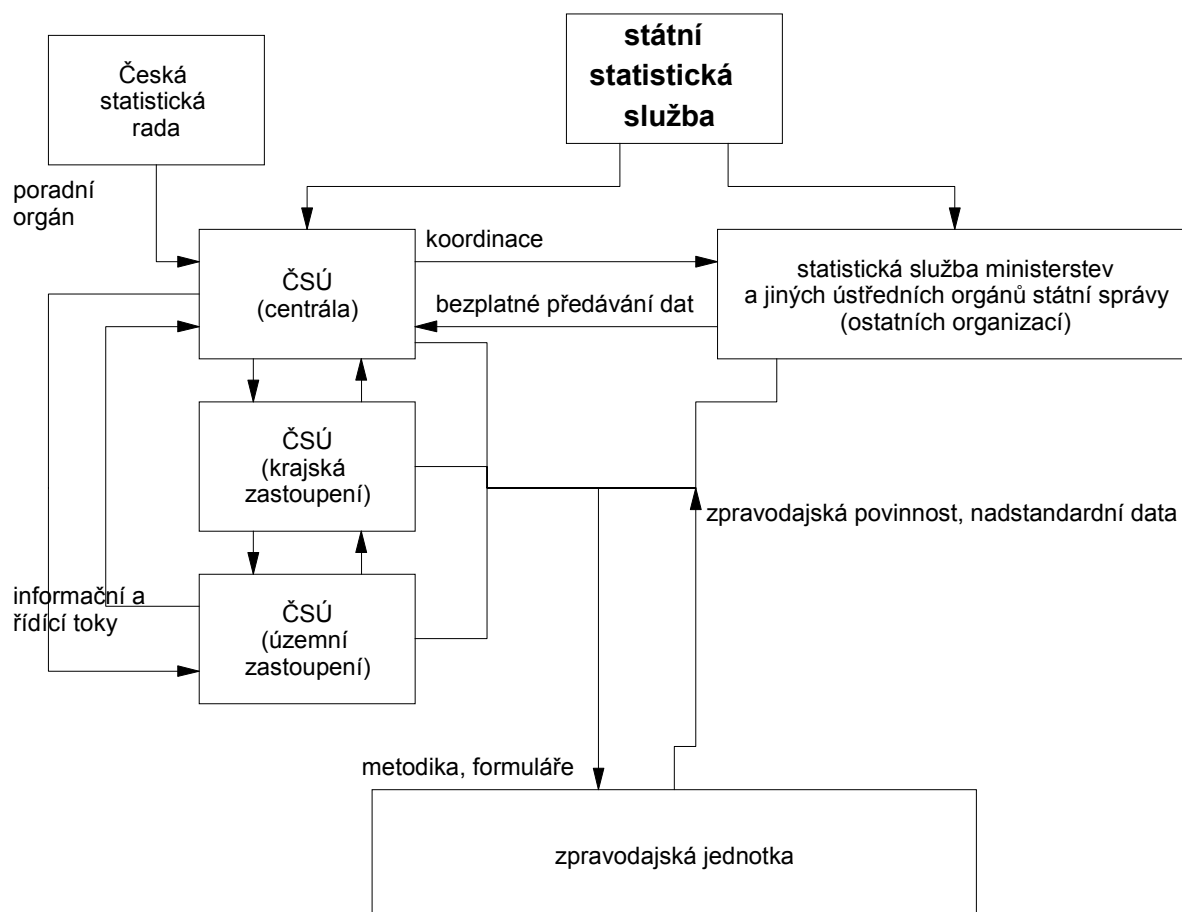
- sektor statistiky,
- sektor souhrnných analýz a informačních služeb,
- sektor informatiky a zpracování dat,
- sektor zdrojů a vnitřních služeb,
- krajské reprezentace,
- Institut pro výzkum veřejného mínění.

Sektory jsou dále členěny na sekce s vlastním posláním, krajské reprezentace pak na územní zastoupení v rámci stávajících okresů.

Principy nezávislosti a objektivitě jsou dány literou zákona, principem uplatňování odborných hledisek, profesionální etiky a užíváním vědeckého přístupu v metodice statistické práce. Podkladem statistiky jsou čísla, která jsou posuzována přísně exaktně a dle principiálně všeobecně uznávané sjednocené metodiky algoritmů. Důvěryhodnost a nestrannost jsou základními principy autority tohoto úřadu jak pro kruhy odborné, tak i laické.

Za ochranu a bezpečnost údajů ručí úřad jednak přísným organizačním řádem vůči svým zaměstnancům, kteří jsou vázáni slibem mlčenlivosti platným během i po ukončení zaměstnaneckého poměru, jednak širokou škálou fyzických i organizačních bezpečnostních opatření na ochranu datové základny. Základním principem bezpečnosti při pořizování informačních výstupů je zásada agregovanosti, což znamená, že agregované údaje neobsahují identifikaci základní zpravodajské jednotky, přičemž za základní agregovaný údaj je považován údaj kompilovaný z údajů od minimálně 3 zpravodajských jednotek, za podmínky, že žádný ze sčítaných údajů nepředstavuje více než 70 % hodnoty součtu. Individuální údaje nelze poskytovat jinak než za statistickým účelem a dle zákona.

Schématicky lze zobrazit vztah jednotlivých subjektů a objektů v rámci státní statistické služby následujícím způsobem:



Poskytování výsledků statistických šetření subjekty státní statistické služby je prováděno seznámením veřejnosti prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, vlastních publikací i užitím jiných médií.

- Bezplatně jsou poskytovány Parlamentu ČR, prezidentu republiky, vládě, Nejvyššímu kontrolnímu úřadu, ministerstvům a jiným správním úřadům, soudům, České národní bance, Bezpečnostní informační službě a orgánům územní samosprávy.
- Za úplatu ve výši nutných nákladů souvisejících s pořízením kopií a s odesláním vytvořených statistických informací pak každému, kdo o tuto službu požádá.
- Za smluvně stanovenou úplatu jsou dostupné výsledky dalších, obvykle specializovaných šetření.

Statistické informace jsou sdělovány ve lhůtách, v rozsahu a způsobem předem oznámených ve sdělovacích prostředcích.

Požádat o statistické šetření mohou všechny subjekty. Jde-li o individuální subjekt (fyzická či právnická osoba), musí zaslat koncept požadavku včetně jeho popisu a účelu ČSÚ (resp. dalším institucím provádějícím státní statistickou službu) do 31. března aktuálního roku. Ministerstva, další ústřední orgány státní správy a samospráv pak do 31. července aktuálního roku. Požadavek je metodicky posouzen nejprve garančním útvarem realizátora šetření, poté předán ke schválení nadřízenému/poradnímu orgánu (v případě ČSÚ České statistické rady), následně je projednán a schválen parlamentem a v případě schválení je v listopadu aktuálního roku v příslušné části s programem statistického zjišťování zveřejněn pro rok následující ve Sbírce zákonů.

### **Statistická služba resortních ministerstev**

Statistická služba resortních ministerstev provádí statistická šetření v rámci rozdělení kompetencí ústředních orgánů státní správy. Za metodickou správnost je odpovědný ČSÚ, který jejich program schvaluje, za věcnou správnost pak příslušný odbor ministerstva. Lze konstatovat, že jde o soubor statistických informací získaných dle předem přesně stanovených resortních specifik. Tyto údaje se pak také začleňují do komplexu centrálně zpracovávaných statistických údajů v rámci ČSÚ.

### **Centrum pro regionální rozvoj**

Dle legislativního rámce České republiky je za zpracování koncepcí regionálního rozvoje odpovědné Ministerstvo pro místní rozvoj ČR jako příslušný resortní ústřední orgán státní správy.

Základním posláním Centra pro regionální rozvoj České republiky je podpora regionální politiky Ministerstva pro místní rozvoj, podpora a monitorování sociálního a hospodářského rozvoje v regionech.

Podpora je uskutečňována formou implementace programů Evropské unie, jejichž realizace je v kompetenci Ministerstva pro místní rozvoj, Regionální rozvojový fond, programy přípravy na strukturální fondy - metodickou a věcnou podporou činnosti regionálních rozvojových agentur, rozvojem regionálního informačního systému, včetně informační podpory rozvoje podnikání a podporou a organizací programů vzdělávání zaměřených na evropskou integraci.

CRR ČR je příspěvkovou organizací MMR a je zřizovatelem a 100% vlastníkem společnosti Hospodářské parky spol. s.r.o. a hostitelskou organizací EURO INFO CENTRA, člena evropské informační a poradenské sítě pro malé a střední podniky.

Pro dosahování vyváženého rozvoje regionů je nutno získávat dostatečný rozsah relevantních informací jejich o stavu a vývojových trendech v sociálně ekonomické oblasti. Jako podpůrný subjekt pro zabezpečení politiky ministerstva a regionálních rozvojových programů bylo vytvořeno Centrum pro regionální rozvoj jako zastřešující organizace lokálních rozvojových agentur. Informační zabezpečení celého procesu bude zajištěno pomocí IRIS.



## **5. 2 Zabezpečení přechodného období do doby doplnění dat chybějících ve státní statistice**

Jelikož ve stávající době neposkytuje ČSÚ všechny údaje, které jsou potřebné pro kompletní úplného soboru navrhovaných deskriptorů a pro doladění struktury údajů poskytovaných ČSÚ se předpokládá delší časový horizont podmíněný zejména legislativními zásadami, je nutno přistoupit k alternativnímu řešení, a to užitím zejména stávajících administrativních datových zdrojů užívaných v rámci informačních systémů ústředních orgánů státní správy, samospráv a dalších komerčních i nekomerčních subjektů, samozřejmě s rizikem jejich nižší metodické či věcné věrohodnosti a kvality.

Pro zabezpečení přechodného období zajistí procedurálně proces pořizování problematických částí datové základny CRR (proces datového toku znázorněn ve schématu přerušovanými spojnicemi).

*Pro takto pořízená data platí, že je nutno:*

- dbát zvýšené ostražitosti v analýze struktury příslušného administrativního datového zdroje, a to jak z hlediska datového modelu, tak i významu datových prvků,
- přistoupit k dílčím zobecněním některých údajů opírajícím se o metodickou konzultaci statistiků, nejlépe z ČSÚ,
- doplňovat každý pořizovaný údaj doprovodnou verbální interpretací.

Pro období 2000 - 2001 bude dále nezbytné, aby pro získávání dat deskripce krajů při tvorbě programových dokumentů (např. Program rozvoje krajů) byl umožněn přístup k požadovaným údajům ČSÚ a resortních statistických pracovišť také přímo zpracovatelům těchto dokumentů.

## 6. ZÁVĚR

Regionální politika jako koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů má za cíl přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých regionů ČR, ke snižování rozdílů (disparit) mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a ke zlepšení regionální hospodářské struktury.

Regionální disparity v České republice lze nalézt v rozdílné úrovni ekonomického a průmyslového rozvoje, v rozsahu a kvalitě technické infrastruktury, v ekonomické výkonnosti měřené pomocí HDP na obyvatele či zaměstnance, v odvětvové struktuře zaměstnanosti, v úrovni nezaměstnanosti, v rozsahu podnikatelských aktivit, v životní úrovni a podobně.

Pro praktickou realizaci regionální politiky je nezbytné zavést systém sledování regionálních rozdílů na těch úrovních, které realizaci regionální politiky zabezpečují, tj. nejen na úrovni státu, ale i regionů (krajů, případně nižších územních jednotek - okresů, mikroregionů).

Podstatou sledování regionálních rozdílů je odhalit disproporce, které mají výraznou regionální dimenzi. Rozsah těchto disproporcí je ovlivňován především ekonomickou strukturou, polohou území, přírodními podmínkami a v neposlední řadě iniciativou územních orgánů.

Exaktnímu hodnocení vznikajících disparit brání dnes nedostatečné statistické údaje, protože dosavadní výkazy se vedly podle okresů případně bývalých krajů z období před rokem 1989. Navíc, řada údajů s ohledem na nedostatečné nebo neexistující potřeby sledování a z důvodu absence regionální politiky nebyla sledována.

Pro sledování regionálních rozdílů byl vytvořen základní soubor deskriptorů, který vycházel jednak ze systému deskripce zpracovaného v rámci návrhu Strategie regionálního rozvoje České republiky, jednak z hodnocení regionálních disparit v zemích Evropské unie. Výsledkem je návrh modifikovaného systému deskriptorů, který je tvořen 5 oblastmi, 26 deskriptory a 97 ukazateli. Bylo zachováno základní rozčlenění na 5 oblastí, tj. Souhrnná charakteristika regionu, Ekonomický potenciál, Lidský potenciál, Technická obsluha a vybavenost území a Životní prostředí.

Navržený a poměrně rozsáhlý soubor deskriptorů i ukazatelů je koncipován tak, aby svou vypovídací schopností pokryl současně několik hledisek a problémových oblastí, ve kterých budou využívány. Je třeba rozlišovat mezi těmito účely využití deskripce:

- sledování regionálních rozdílů pro srovnání úrovně regionálních disparit, kdy ve většině případů stačí pracovat s omezeným základním systémem deskriptorů uvedeným v kapitole 3.3 (Základní soubor deskriptorů) ;
- detailní popis sociálně ekonomické úrovně rozvoje regionů (krajů) pro přípravu programových dokumentů regionálního rozvoje, kdy kromě navrženého modifikovaného systému deskriptorů v kapitole 3.4 (Návrh modifikovaného systému deskriptorů) bude vhodné jejich rozšíření o tzv. dodatkové deskriptory uvedené v kapitole 4.2 (Využití systému deskriptorů v rámci Programu rozvoje krajů);
- sledování regionálních rozdílů v krajích za účelem navržení konkrétních opatření resp. Alokace zdrojů pro realizaci regionální politiky. Pro vytváření vhodných kritérií vystačíme obvykle s několika vybranými ukazateli, jak uvádí kapitola 4.1 (Sledování regionálních rozdílů v krajích).

---

Z návrhu řešení vyplývá, že požadovaný rozsah deskripce regionů není v současné době v plném rozsahu pokryt odpovídajícími zdroji dat. Důvodem není vždy absolutní absence dat, nýbrž absence jejich systematického a metodicky vhodného sledování a vyhodnocování.

Přesto, že většina ukazatelů pro deskripci je dostupná ve statistických sledováních ČSÚ, existuje skupina ukazatelů, které bude třeba doplnit buď z datovýchází jednotlivých resortů nebo speciálním statistickým šetřením ČSÚ.

Dále je třeba brát v úvahu, že s připravovaným vstupem do EU a v souvislosti s procesy zavádění regionální statistiky, které probíhají jak v ČSÚ, tak i v EU lze očekávat postupná doplnění či požadavky na další rozšíření sledovaných údajů. Proto navržený systém deskriptorů musí zůstat otevřeným systémem, který je v maximální míře upraven do úrovně regionů NUTS 3 (kraje) i NUTS 2.

Pro institucionální zajištění sledování a vyhodnocování regionálních rozdílů byla navržena struktura, která je v plné míře založena na již fungujících organizačních jednotkách v rámci ČSÚ a resortních ministerstev. Jejich systémové propojení bude vyžadovat úpravu kompetencí a zodpovědností.

Novým prvkem je předpokládaný Integrovaný regionální informační systém IRIS lokalizovaný v Centru pro regionální rozvoj Ministerstva pro místní rozvoj (CRR). Tento návrh vychází z rozdělení kompetencí v rámci koordinace regionálního rozvoje na úrovni státu a předpokládá, že právě CRR by mohlo zajišťovat finální soustředění a distribuci informací požadovaných pro přípravu a realizaci regionálních politik.

Do doby vybudování navržené organizační struktury a jejího funkčního zprovoznění, zejména pokud jde o IRIS, bude zapotřebí zajistit sledování deskriptorů alternativní formou, a to užitím stávajících administrativních zdrojů ústředních orgánů státní správy, samospráv a případně dalších komerčních i nekomerčních subjektů. Toto řešení má určitou míru rizika vzhledem k jejich nižší metodické zpracovanosti i věcné věrohodnosti a kvalitě.